

Miroslav Hirt, František Vavera

Soudní lékařství

pro právníky

Miroslav Hirt, František Vavera

Soudní lékařství

pro právníky

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Prof. MUDr. Miroslav Hirt, CSc., doc. JUDr. Mgr. František Vavera, PhD., LL.M.

SOUDNÍ LÉKAŘSTVÍ PRO PRÁVNÍKY

Autor kapitoly 2.17:

Jan Frišhons

Recenze:

Prof. MUDr. Petr Hejna, Ph.D., MBA

Prof. JUDr. Jan Musil, CSc.

Vydání odborné knihy schválila Vědecká redakce nakladatelství Grada Publishing, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2022

Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2022

Návrh obálky Ing. et Ing. Tereza Sklenář

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

jako svou 8362. publikaci

Ilustrace Jiří Tauš †

Odpovědná redaktorka Mgr. Helena Vorlová

Sazba a zlom Josef Lutka

Počet stran 80

1. vydání, Praha 2022

Vytiskla TISKÁRNA PROTISK, s.r.o., České Budějovice

Autoři a nakladatelství děkují společností Felix a spol. advokátní kancelář, s.r.o. a PORTA SPES, a.s. za podporu, která umožnila vydání publikace.

Názvy produktů, firem apod. použité v této knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků, což není zvláštním způsobem vyznačeno.

Postupy a příklady v knize, rovněž tak informace o lécích, jejich formách, dávkování a aplikaci jsou sestaveny s nejlepším vědomím autorů. Z jejich praktického uplatnění ale nevyplývají pro autory ani pro nakladatelství žádné právní důsledky.

ISBN 978-80-271-1902-8 (ePub)

ISBN 978-80-271-1891-5 (pdf)

ISBN 978-80-271-3280-5 (print)

Obsah

Úvod	7
1 Právní aspekty soudního lékařství	9
1.1 Soudní lékařství v trestním právu	9
1.2 Soudní lékařství a kriminalistika	13
2 Medicínské aspekty soudního lékařství	15
2.1 Smrt	15
2.1.1 Posmrtné změny	16
2.1.2 Vitální reakce a určování doby smrti	17
2.2 Identifikace osob ze soudnělékařského hlediska	19
2.3 Poranění tupým předmětem	21
2.3.1 Rozdělení podle mechanismu vzniku	21
2.3.2 Rozdělení podle morfologie	22
2.3.3 Poranění hlavy	23
2.3.4 Poranění krku	25
2.3.5 Poranění hrudníku	25
2.3.6 Poranění nižších úseků páteře	26
2.3.7 Poranění břicha	26
2.3.8 Poranění horních a dolních končetin	28
2.4 Pád z výšky	29
2.5 Dopravní úrazy	31
2.5.1 Úrazy vně vozidla	32
2.5.2 Úrazy uvnitř kabiny vozidel	34
2.5.3 Úrazy při střetu s nákladním automobilem či kolejovým vozidlem	36
2.6 Poranění ostrým předmětem	38
2.6.1 Rány řezné (<i>vulnera scicca</i>)	38
2.6.2 Rány sečné (<i>vulnera secta</i>)	38
2.6.3 Rány bodné (<i>vulnera puncta</i>)	39
2.6.4 Rány vzniklé kousnutím	40
2.7 Střelná poranění	41
2.7.1 Palné zbraně	41
2.7.2 Poškození organismu střelou	42
2.7.3 Poranění výbuchem	45
2.8 Udušení a utonutí	46
2.8.1 Zevní dušení	46
2.8.2 Utonutí	48
2.9 Změny atmosférického tlaku	50
2.10 Hladovění	51
2.11 Elektrický proud a záření	52
2.11.1 Elektrický proud	52
2.11.2 Záření	53

2.12	Vlivy nízké a vysoké teploty	54
2.12.1	Nízká teplota	54
2.12.2	Vysoká teplota	54
2.13	Toxikologie	56
2.13.1	Toxické látky	56
2.13.2	Jedovaté houby	59
2.14	Forenzní alkoholologie	62
2.14.1	Zjišťování koncentrace alkoholu v krvi	64
2.14.2	Hodnocení hladiny alkoholu v krvi	65
2.14.3	Propočty hladiny alkoholu v krvi	65
2.15	Druhy pitev a činnost soudního lékaře	67
2.16	Standardní diagnostika a laboratorní vyšetření v soudním lékařství	69
2.17	Speciální pitevní a preparační techniky využitelné pro forenzní účely	71
2.17.1	Speciální bezkontaktní zobrazovací metody	71
2.17.2	Použití odlévacích materiálů	71
2.17.3	Osteopreparační metody	71
2.17.4	Speciální pitevní a preparační techniky	72
	Terminologický slovník	73
	Literatura	77
	Rejstřík	78
	Souhrn/Summary	80

Úvod

Bylo již napsáno mnoho publikací, které se zaměřovaly na soudní lékařství pro právnický vzdělané odborníky řešící problematiku násilné trestné činnosti. Zpočátku se jednalo spíše o výňatky z kapitol soudního lékařství, ale následně, zejména po roce 2000, byla vydána řada publikací, která měla cíleně a primárně toto zaměření. Naší snahou bylo pro potřeby výuky právních oborů sepsat stručnou, ale přesnou a výstižně zasazenou učebnici, která právníky a právu příbuzné obory seznámí se soudním lékařstvím alespoň v takovém základním rozmezí, které je pro ně nezbytné.

Vzhledem k tomu, že české soudní lékařství navazuje na tradice tzv. německé školy, je jeho koncepce poněkud odlišná od chápání uplatňovaného např. v anglosaských zemích. To k neinformované veřejnosti proniká ponejvíce prostřednictvím zábavné literatury a filmů, a může proto působit dosti zmatečně. Někdy dokonce do té míry, že se můžeme setkat i s požadavky na její uplatňování v praxi (porota, způsob obhajoby apod.). Na tomto místě by bylo více než vhodné českým studentům připomenout, že ona u nás aplikovaná slavná „německá“ škola vznikla vlastně v Praze.

Jak už sám název napovídá, je soudní lékařství mezičlánkem mezi medicínou a právem. Má však velice blízko, a to nejen z historického hlediska, i k dalším vědním oborům, a to jak jiným biologickým, resp. přírodovědným, tak i např. technickým. Je tedy vpravdě typickým oborem multidisciplinárním a mezi všemi ostatními obory medicíny tvoří jednu ze základních a dokonce i nejstarších specializací.

Základní metodou, kterou používá soudní lékařství, je pitva. Vysoce propracovanou pitevní techniku nalezneme již ve starém Egyptě a Egypťané také díky balzamování těl zemřelých znali dopodrobna anatomii. Navíc už v 5. tisíciletí před naším letopočtem byly na lékařské škole v Heliopolis (město ve starověkém Egyptě) prováděny pitvy, a to z důvodů ověření správné diagnózy.

I ve starověkém Řecku, další „kolébce“ civilizace, Homér ve svých spisech dokazuje takové anatomické znalosti, které lze vysvětlit pouze pitvou. Taktéž Hippokratés či Aristotelés ve svých spisech pojednávají o problematice spadající do tohoto oboru. Za průkopníka pitvy jako způsobu poznání lidského těla byl považován Hierofilus (řecký lékař zaměřující se na anatomii těla, *335 – †280 př. n. l.), který údajně v Alexandrii pitval zločince zaživa.

Naším přáním je, aby se tato publikace stala vhodným podkladem nejen pro studium frekventantů právnických fakult, policejních škol a všech specializací příbuzných, ale i pro využití postgraduální. To znamená, že je určena i pro soudce, státní zástupce, obhájce, policisty, pracovníky přestupkových komisí a pro všechny, kteří se zabývají násilnou trestnou činností na jakémkoliv stupni. V neposlední řadě bude snad tato publikace zajímavá i pro ostatní veřejnost.

Kniha je věnována našemu kolegovi Jiřímu Taušovi, který je autorem celé grafické části a který nás nečekaně a předčasně opustil těsně po dopracování díla.

*V Praze a Brně, listopad 2021
prof. MUDr. Miroslav Hirt, CSc.
doc. JUDr. Mgr. František Vavera, Ph.D., LL.M.*

1 Právní aspekty soudního lékařství

František Vavera

1.1 Soudní lékařství v trestním právu

Soudní lékařství (SL) má silný vztah k trestnímu právu i kriminalistice. A právě trestní právo „využívá“ soudního lékařství jako jednoho z důkazů v rámci trestního řízení a co se týče násilné trestné činnosti, tak důkazu právem zařazeného mezi důkazy nejdůležitější. Základním záměrem soudního lékařství, který je určen pro trestní právo, je hlavně zjišťování, objasňování vzniku a posuzování charakteru úrazů, včetně jejich smrtelných následků.

V rámci rakouského a uherského trestního procesu platného na území bývalé Československé republiky bylo ohledání zemřelého člověka a následná pitva důležitým soudním důkazem. Tyto úkony byl oprávněn provádět pouze lékař. Z hlediska ohledání mrtvého, nejprve před začátkem vlastní pitvy, bylo třeba zjistit totožnost, provést pečlivou zevní prohlídku těla a měly být vyslechnuty všechny zúčastněné osoby. Ohledání mrtvol je způsobem složeného ohledání, kde musí být vedle osob k ohledání přizváni dva lékaři, z nichž jeden musí být ranhojičem. V tomto případě vystupovali lékaři jako znalečtí svědci (více viz STORCH F. 2011; 197 a dále).

Později, po vzniku republiky, v rámci procesních výkonů v řízení přípravném podle trestního řádu z roku 1925 byla povinnost přivzetí znalců. A právě, šlo-li o úmrtí při podezření z trestného činu, muselo být před pohřbením provedeno ohledání mrtvol a pitva. Bylo-li již tělo pohřbeno a předpokládal by se nějaký výsledek od tohoto úkonu, muselo být exhumováno (viz BURŠÍK Z. 1922; 25).

V rámci tehdejšího pohledu na věc byl soudní lékař lékařem, který v rámci trestního řízení vystupoval jako svědek či jako znalec (svědek zejména v případě, že se jednalo o lékaře, který léčil zemřelého, viz § 128 zákona 119/1873 ř. z., jímž se zavádí nový řád soudu trestního). V případě rozporu posudků byla přibrána přímo lékařská fakulta (viz § 126 zákona 119/1873 ř. z.).

Ohledání těla a pitva je dlouhodobě využívaný institut pro trestní řízení. Např. v publikaci pro policii a četnictvo (pro kriminální a bezpečnostní orgány) je uvedeno: „*Ve všech případech, kde nastává (odůvodněně) podezření trestného činu, nutno bezpodmínečně navrhnouti tzv. „soudní pitvu“ a vyšetřující spis po ukončení bez prodlení předati soudu*“ (viz POLZER K. 1925; 130)

V současné době je praxe taková, že soudní lékařství vykonává činnost jak pro potřeby zdravotnictví, tak pro potřeby práva.

Přibrání znalce podle § 105

(1) Je-li k objasnění skutečnosti důležité pro trestní řízení třeba odborných znalostí, vyžádá orgán činný v trestním řízení odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující, přibere orgán činný v trestním řízení znalce. V přípravném řízení přibírá znalce ten orgán činný v trestním řízení, jež považuje znalecký posudek za nezbytný pro rozhodnutí, pokud byla věc vrácena k došetření, státní zástupce, a v řízení před soudem předseda senátu. O přibrání znalce se vyrozumí obviněný a v řízení před soudem též státní zástupce. Jiná osoba se o přibrání znalce vyrozumí, je-li k podání znaleckého posudku třeba, aby tato osoba něco konala nebo strpěla.

(2) Při výběru osoby, která má být jako znalec přibrána, je třeba přihlížet k důvodům, pro které podle zvláštního zákona je znalec z podání znaleckého posudku vyloučen. Znalec může odmítnout podání znaleckého posudku z důvodů uvedených v jiném právním předpisu a také z důvodů uvedených v § 99 a 100. O vyloučení znalce rozhodne orgán činný v trestním řízení, který jej k podání znaleckého posudku přibral, a v řízení před soudem předseda senátu. Při vyžadování odborného vyjádření orgán činný v trestním řízení zváží, zda osoba, od níž odborné vyjádření vyžaduje, s ohledem na svůj poměr k obviněnému, jiným osobám zúčastněným na trestním řízení nebo poměr k věci, není podjatá.

(3) Proti osobě znalce lze vznést námitky z důvodu podjatosti, pro který je vyloučen z podání znaleckého posudku podle zvláštního zákona. Vedle toho lze vznést námitky proti odbornému zaměření znalce nebo proti formulaci otázek položených znalci. V přípravném řízení důvodnost takových námitek posoudí státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu soudu, před kterým se v době oznámení námitek vede řízení; jsou-li námitky uplatněny v rámci opravného prostředku, posoudí je orgán, kterému přísluší o opravném prostředku rozhodnout. Vyhoví-li tento orgán námitkám a důvody pro vyžádání znaleckého posudku trvají, učiní opatření k vyžádání znaleckého posudku buď jiným znalcem, nebo podle jinak formulovaných otázek; v opačném případě oznámí osobě, která námitky vznesla, že neshledal k takovému postupu důvody. Stanovisko k námitkám uplatněným v rámci opravného prostředku zpravidla tvoří součást odůvodnění rozhodnutí o takovém opravném prostředku.

(4) Jestliže jde o objasnění skutečnosti zvláště důležité, je třeba přibrat znalce dva. Dva znalce je třeba přibrat vždy, jde-li o prohlídku a pitvu mrtvol (§ 115). K prohlídce a pitvě mrtvol nesmí být přibrán jako znalec ten lékař, který zemřelého ošetřoval pro nemoc, která smrti bezprostředně předcházela.

(5) O odborné vyjádření podle odstavce 1 lze požádat i osobu, která je podle zvláštního zákona zapsána jako znalec nebo znalecká kancelář v seznamu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů, a fyzickou nebo právnickou osobu, která má potřebné odborné předpoklady. Státní orgán předloží orgánům činným v trestním řízení odborné vyjádření vždy bez úplaty.

Trestní řád dále upravuje přípravu posudku, vady posudku, výslech znalce, znaleckou kancelář, znalecký ústav, znalecké a i osobu vykonávající jednorázově znaleckou činnost.

Pro potřeby trestního práva komunikují orgány činné v trestním řízení se soudními lékaři převážně jako se znalci z oboru soudní lékařství jmenovaných (dříve předsedou příslušného krajského soudu), v současné době Ministerstvem spravedlnosti ČR.

Zásadou pro znaleckou činnost je znalcova naprostá nezávislost a nestrannost. Proto všichni znalci v České republice pracují jako „soukromé“ osoby (OSVČ) a obrátit se na ně může kdokoliv. Orgány činné v trestním řízení (ale i další státní orgány v případě požadavku na znalecký posudek) ovšem mají tu „výhodu“, že posudek pro ně je znalec vypracovat povinen (odmítnout může znalec z důvodu střetu zájmů či konkrétního důvodu daného zákonem). Co se týká informací, které potřebuje k vypracování svého posudku, se na znalce nevztahuje povinná mlčenlivost (v rámci znaleckého zkoumání). Způsob jak nejlépe postupovat při vyžádání znaleckého posudku je následující:

1. Výběr specializace. Žadatel má sice možnost si v seznamu znalců vybrat patřičnou specializaci sám, ale praxe prokázala, že je velmi výhodné věc předem prokonzultovat, nejlépe na nejbližším soudním lékařství alespoň telefonicky.

2. Shromáždění materiálu. Žadatel shromáždí všechny potřebné podklady (spis), které po případné další konzultaci doplní (např. zdravotnická dokumentace).

3. Formulace otázek. Žadatel (zejména policejní orgán) si sám zformuluje otázky podle toho, co potřebuje objasnit. Nicméně i v tomto případě je lepší předem tyto otázky se znalcem prokonzultovat, hlavně z toho důvodu, že i možnosti znalce nejsou neomezené. Tedy jinými slovy řečeno, zadavatel může po znalci chtít pouze to, na co je znalec z hlediska své odbornosti schopen odpovědět.

Na druhé straně by se ale měl znalec vyjadřovat i ke skutečnostem, které jsou v posuzování důležité, i když na ně nebyla přímo otázka položena. Proto je vhodné, aby zadavatel jako jednu z otázek, nejčastěji tu poslední, formuloval ve smyslu, ať se znalec vyjádří i k ostatním skutečnostem, které považuje za důležité, nebo k těm, které vyvstaly v průběhu znaleckého zkoumání.

V rámci trestního řízení jsou např. **zásadní otázky**, které by měly být znalci zadány (jak v rámci soudního lékařství, tak i při zkoumání možného pochybení lékaře), zejména:

- obecný popis těla po lékařských zákrocích – jako například stopy po vpichu po injekci, jizvy po sešití rány, drenáže apod.
- v případě smrti k příčině smrti na základě pitevního nálezu
- v případě zranění či smrti k podrobnému popisu mechanismů, které působily na organismus při zranění či před smrtí, a jsou v příčinné souvislosti se zraněním nebo smrtí

V popisu mechanismu vzniku zranění musí být po stránce teoretické uvedeny:

- všechny teoreticky přípustitelné varianty

- varianty, které je možné jsou ze soudnělékařského hlediska absolutně vyloučit

V korelaci s údaji spisu musí být uvedeny:

- varianty, které jsou v souladu s výpověďmi jednotlivých zúčastněných i svědků
- varianty, které jednotlivým výpovědím odporují.
- V případě smrti se soudní lékař vyjadřuje k otázce, zda smrt nastala v příčinné souvislosti s léčebným procesem nebo jinou zdravotní péčí pouze obecně. Řešit a posuzovat konkrétní diagnostické a terapeutické postupy však může pouze odborník příslušné zdravotnické specializace.

4. Všechny podklady spolu s žádostí (Opatření či Usnesení o přiřazení znalce) znalci odešle. Stále je s ním v kontaktu, protože v praxi se velice často stává, že během zpracovávání posudku se objeví nové skutečnosti, které je třeba objasnit.

5. Není vzácností, že kromě informací shromážděných žadatelem znalec některé podklady může zajistit sám. Týká se to ale výhradně výsledků soudních pitev a výsledků ohledání těla (oběti i pachatele) podle § 114 trestního řádu. Vždy ovšem za přítomnosti žadatele. Znalec si může také sám vyžádat dokumentaci z různých zdravotnických zařízení, kde byl pacient léčen a ošetřován, vždy však včetně dokumentace jeho praktického lékaře.

6. Znalec posleze posudek vypracuje a v co nejkratším termínu je žadateli doručí. V poslední době je praxí, že znalecký posudek je vypracován jak v klasické papírové formě opatřený vlastnoručním podpisem a znaleckým razítkem, tak ve formě elektronické k archivaci.

7. Ve výjimečném případě může při vyšetřování trestného činu nastat situace, kdy i po zpracování znaleckého posudku vyvstanou nové, dříve neznámé skutečnosti. Pokud existuje podezření, že by tyto nové skutečnosti mohly ovlivnit, doplnit či upřesnit závěry znaleckého posudku, znalec vypracuje ke svému posudku dodatek. V tom případě se postupuje stejně jako na začátku.

8. V případě pochybností o správnosti závěrů znaleckého posudku může kdokoliv požádat o vypracování tzv. revizního znaleckého posudku, který přezkoumá závěry posudku původního. Pokud se závěry těchto znaleckých posudků liší a znalci-zpracovatelé nejsou schopni rozpory vyřešit, např. ani při hlavním líčení u soudu, je možnost přistoupit k vypracování dalšího revizního znaleckého posudku. Pokud je třeba vypracovat ústavní znalecký posudek, ten není zadáván znalci, ale znaleckému ústavu, což je nejčastěji fakultní nemocnice nebo lékařská fakulta, která je pro dané obory akreditována (což v České republice není každá). Ústavní znalecký posudek potom nevypracovávají znalci, ale zaměstnanci-lékaři a za správnost závěrů tohoto posudku zodpovídá vedoucí znaleckého ústavu (děkan lékařské fakulty nebo ředitel fakultní nemocnice). V drtivé většině takových případů se ale již nejedná o problematiku výlučně soudnělékařskou, ale ústavní znalecké posudky jsou multidisciplinární. Soudní lékař tam vystupuje pouze jako jeden ze zpracovatelů, příp. jako „super-arbiter“.

9. Podle ustanovení § 109 trestního řádu je možné požádat znalce o vysvětlení, existuje-li pochybnost o správnosti posudku, či je-li posudek nejasný či neúplný. V praxi by tato situace ale měla nastávat spíše zřídka, neboť správně for-

mulovaný znalecký posudek by neměl být nejasný a v žádném případě neúplný.

Zvláštní formou znaleckého posudku je **Pítevní protokol soudní pitvy**. Pokud je třeba provést pitvu, postupuje se v souladu s § 115 trestního řádu.

§ 115/1 Prohlídka a pitva mrtvol. Vznikne-li podezření, že smrt člověka byla způsobena trestným činem, musí být mrtvola prohlédnuta a pitvána. Pohřbit mrtvolu lze v takových případech jen se souhlasem státního zástupce. O tom rozhodne státní zástupce s největším urychlením.

Trestní řád nezná termín soudní pitva, ale pouze pitva. Na žádost orgánu činného v trestním řízení je ale možné provádět výhradně pitvu soudní (viz kap. 2.15 Druhy pitev a činnost soudního lékaře). Výstupem soudní pitvy je potom pitevní protokol, jehož součástí je znalecký posudek i znalecká doložka. Pitvu provádějí a znalecký posudek vypracovávají v České republice společně dva znalci z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství.

Mimo znaleckou činnost jde u soudního lékařství především o výsledky laboratorních expertiz. Výsledky zdravotních pitev (formou odborných vyjádření) mohou být ovšem sdělovány výhradně při dodržení přísných kautel povinné mlčenlivosti zdravotnických pracovníků, která je daná zákonem. Aby výsledky vycházející ze specializovaných laboratoří, což je hlavně laboratoř toxikologická, eventuálně i genetická, byly po právní stránce nezpochybnitelné, musejí pro svou činnost splňovat velmi přísné podmínky pro udělení akreditace. Tyto informace nemusí nutně podávat pouze znalec, ale jakýkoliv zodpovědný zaměstnanec soudního lékařství, tedy lékař i toxikolog.

1.2 Soudní lékařství a kriminalistika

Kriminalistika je (v obecné rovině) věda o vzniku, vyhledávání, zajišťování a analýze kriminalistických stop, které jsou důležité pro trestní řízení a další zjišťování patogenních jevů ve společnosti (např. i přestupků). Na tomto základě vypracovává metody, postupy, prostředky, operace a doporučení pro proces poznání kriminalisticky relevantních událostí v podmínkách právního řádu České republiky.

Z předmětu kriminalistiky, ale i objektů zkoumání, je patrné, že soudní lékařství je těsně spjato se základním předmětem a vlastně „posláním“ kriminalistiky. Soudní lékařství „dopomáhá“ k vyšetření daného skutku, a tedy k objasnění skutkového stavu.

Kriminalistika má velmi blízko k právním vědám, tedy vědám o právu, nejbližší pak k trestnímu právu hmotnému a procesnímu stejně jako k součásti správního práva – bezpečnostnímu (policejnímu) právu či přestupkovému právu. Kriminalistika se vyvinula z nauky trestního práva, Hans Gross definoval kriminalistiku jako „pomocnou vědu trestního práva“ na konci 19. století. Tato skutečnost vede některé teoretiky k úvahám o tom, že kriminalistika je jakýmsi pomocným věd-

ním oborem nauky o trestním právu, tedy právní disciplínou. Začlenění kriminalistiky do oblasti právních věd je typické pro sovětské, nyní ruské pojetí kriminalistiky. Většina kriminalistů však vychází z poznatku, že kriminalistika není vědou o právu ani o právních vztazích. V tomto ohledu je i soudní lékařství v obdobném postavení. Soudní lékařství musí být též upraveno právním řádem, jelikož je využíváno v rámci trestního řízení. Výstup ze soudního lékařství, ať jde o pitevní protokol, nebo odborné vyjádření, vždy musí odpovídat lékařským a vědeckým postupům lékařství a musí být postupováno podle dané právní úpravy.

Soudní lékařství, kriminalistika, ale i další forenzní disciplíny, jako je např. forenzní psychologie, forenzní biomechanika a rovněž např. kriminologie či penologie a viktimologie, těsně souvisejí s trestním právem. Všechny v určitém ohledu souvisejí s analýzou trestné činnosti a také její prevencí a následky. Ale soudní lékařství a kriminalistika dopomáhají přímo při vyšetřování trestné činnosti, zejména v rámci jednotlivých stop k přesnému poznání daného skutku. V tomto ohledu jsou silně spojeny a společně spolu souvisejí (i když soudní lékařství je medicínský obor a kriminalistika spíše obor humanitní).

- srdce 26
- oxid
- uhelnatý (CO) 57
- uhličitý (CO₂) 58

P

- par contrecoup 23
- par coup 23
- pásky bezpečnostní 32, 35
- pítva soudní 12, 67
- podlitina 22
- poranění 21–28, 38
  - charakter a závažnost 32
  - střelou 41, 42
- průraznost 42
- průstřel 43
- překážka v dýchacích cestách 46
- příčiny smrti 11, 15, 49, 58, 67
- příznak „sněhové vánice“ 66
- puklina 22

R

- rána 22
- ranivost 42
- rekognice 19
- relative stopping power 43
- ricochet 43
- roztrhání 22

S/Š

- Shaken baby syndrome 24
- skvrny
  - posmrtné 18
  - Višněvského 54
- skybala 51
- sniffing 59
- strangulace 47
- střet čelní 34
- škrábanec 22

T

- toluen 59

V

- „vrání nohy“ 55

W

- whiplash 25, 35

Z/Ž

- zarudnutí 22, 53–55
- zástřel 43
- zhmoždění 23
- zlomenina\y 22, 26, 29
- žiraviny 59

Souhrn

Soudní lékařství pro právnický

Jak už sám název napovídá, publikace předkládá ve velmi, velmi stručném přehledu problematiku soudního lékařství pro právnický vzdělané či vzdělávající se zájemce, zvláště pak pro ty, kteří svoje aktivity zaměřují na oblast násilné trestné činnosti. Protože se soudní lékařství na právnických fakultách vyučuje jako součást předmětu trestní právo, je kniha rozdělena do dvou oblastí.

První část tvoří stručné právní aspekty, konkrétně kapitola Soudní lékařství v trestním právu a kapitola Soudní lékařství a kriminalistika. Zde je kladen důraz zejména na spolupráci soudního lékaře a právníka, hlavně v oblasti znalecké činnosti, a to jak možnosti, tak formy.

Druhá část publikace je již plně věnována vlastnímu soudnímu lékařství. Je rozdělena do kapitol, které v podstatě kopírují svým členěním každou jinou, nesrovnatelně obsáhlejší učebnici pro studující medicíny. To znamená od obecného rozdělení a definice smrti, posmrtných změn a možnosti medicínské identifikace osob, včetně identifikace osob zemřelých, až po jednotlivé typy všech traumat. Jsou zde tedy zařazeny kapitoly pojednávající o tupých poraněních, pádu z výše, dopravních úrazech, poraněních ostrým předmětem a ranách vzniklých kousnutím. Také se zde popisují střelná poranění, udušení a utonutí, změny atmosférického tlaku, hladovění, vlivy elektrického proudu a záření, vlivy nízké a vysoké teploty a konečně i stručná toxikologie a forenzní alkoholologie. Na to navazují kapitoly spíše organizačního charakteru, popisující druhy pitev a běžnou činnost soudního lékaře, včetně standardní diagnostiky a laboratorních vyšetření používaných v soudním lékařství. Na závěr byla přiřazena poněkud nestandardní kapitola zpracovaná jedním z nejlepších odborníků v naší republice, a to speciální pitevní a preparační techniky využitelné pro forenzní účely.

Závěr publikace tvoří terminologický slovník, přehled doporučené rozšiřující literatury a rejstřík.

Klíčová slova: soudní lékařství, dopravní nehody, střelná poranění, tupá poranění, soudnělékařská legislativa.

Summary

Forensic medicine for lawyers

As the name suggests, the publication presents a very, very brief overview of the issue of forensic medicine for legally educated or legal students, especially for those who focus their activities on the field of violent crime. Because forensic medicine is taught in law schools as part of the subject of criminal law, the book is divided into two areas.

The first part consists of brief legal aspects, namely the chapter Forensic Medicine in Criminal Law and the chapter Forensic Medicine and Criminology. Emphasis is given on the cooperation of a forensic physician and a lawyer, especially in the field of expert activity, both in terms of possibilities and forms.

The second part of the publication deals with the subject of forensic medicine. It is divided into chapters, which basically copy the structure of others, incomparably more comprehensive textbooks for medical students. Topics include general classification and definition of death, post-mortem changes and the possibility of medical identification of persons, identification of individual types of traumas. Thus, chapters dealing with blunt injuries, falls from above, traffic accidents, sharp object injuries and bite wounds are included. The book also describes gunshot wounds, suffocation and drowning, changes in atmospheric pressure, starvation, the effects of electric current and radiation, the effects of low and high temperature, and finally a brief toxicology and forensic alcoholology. This is followed by chapters of a more organizational nature, describing the types of autopsies and the routine activities of a medical examiner, including standard diagnostics and laboratory tests used in forensic medicine. In the end, a somewhat non-standard chapter prepared by one of the best experts in our country is added – the special autopsy and preparation techniques usable for forensic purposes.

The publication also contains a terminological dictionary, an index and an overview of the recommended extension literature.

Key words: forensic medicine, traffic accidents, gunshot wounds, blunt injuries, forensic medical legislation.

GRADA Publishing, a.s.,
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 234 264 401
e-mail: obchod@grada.cz
www.grada.cz

CZ: 249 Kč / SK: 10,38 €

